

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dné vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 20. kimovca 1865.

List 27.

Ranjki Janez Voglar,

stolni kaplan.

Obilno znan, ljubljen in čistan je bil rajni g. Janez Voglar, poprej šentjakopski, poslednjič šenklavški duhovni pomočnik; torej bo gotovo mnogim vstreženo, ako se besedico od njega spregovorimo, dasiravno je že čez mesec dni minulo, kar njegove mlade košice počivajo v črni zemlji. Glavniši čertice iz njegovega življenja so vpletene v mertvaški govor, ki ga je imel gosp. Drag. Hajdrih, sakristan pri stolni cerkvi, o njegovem pogrebu v Trebnjem 16. u. m. Umerl je namreč 13. vel. serp. ondi pri svojem stricu, prečast. gosp. Jožefu Rozmanu, trebanjskem dekanu, kamor je bil šel v bolehnosti na odpočitek. Prečastiti gospod dekan so ga zavoljo modrega obnašanja in lepih zmožnost prav posebno ljubili, in ne manj Janez svojega strica in, bi rekli, duhovnega očeta pa dobrotnika v mnogem oziru. Ni torej čudo, da je Bog tako naklonil ter je ljubi Janez svoje poslednje ure na zemlji tamkaj preživel, kamor se je sicer tako rad zatekal, ko je bil še učencec, in potlej v svojem duhovskem stanu. Bolj na tanko njegovo življenje znamnja omenjeni govor g. Hajdriha, ki je bil ranjcega tovarš in prijatelj. Taki-le je:

Ako velik vihar nanaglomla podere lepo mlado drevesce, se užáli pridnemu vertnarju; ako huda slana na enkrat posmudi lepo mlado poljsko cvetje, se zjoka pridni kmetovavec. Ako ojstra smert neusmiljeno — in ko bi trenil — pokosi pridnega duhovna v naj lepših letih, — kakó bi ne žalovali, ne jokali duhovni sobratje in prijatli njegovi? — Ravno kar smo žalostno prepevali in z britkim srcem opravili bilje ali molitve po mertvih za dušo ranjcega gospoda Janeza Voglar-ja, kaplana v škofjski cerkvi sv. Miklavža v Ljubljani, in jest — ranjkega Gospoda Janeza duhovni tovarš pri Ljubljanski škofjski cerkvi — imam danes žalostno nalogo, svojemu ljubemu duhovnemu bratu in prijatlu govoriti zadnji, pogrebni govor. — Ranjki gospod Janez, sin pridnih in bogaboječih staršev, so bili rojeni 18. majnika 1833 v Naklem, blizo Kranja na Gorenskem. Skerbni, pa tudi premožni starši so 7letnega Janeza poslali v ljubljanske šole. Bil je bistre glave, in ob koncu vsakega šolskega leta je bilo njegovo ime med naj pridnišimi imenovano. Od druge do osme latinske šole so bili ranjki gospod v Alojzjevišu, to je, v hiši v Ljubljani, v katero ljubljanski škof sprejemajo mlade, pridne in pobožne učence, ki kažejo veselje do duhovskega stanú, de bi šolska mladost, obvarovana pred zapeljivim svetom, toliko bolj pripravljena ter neomadeževana nastopila sveti in težavni duhovski stan. V tej hiši so bili ranjki gospod gotovo lepega obnašanja, ker nekdanji vodnik te hiše, sedanji prečastiti gospod stolni dekan in korar v Ljubljani, smem reči, so jih ves čas in še zdaj prav prijateljsko ljubili. — Ranjki gosp.

so zvesti ostali prvemu klicu Božjemu, in bili so po dokončanih latinskih šolah sprejeti v ljubljansko duhovnico, in 4 leta poznej so 26. mal. serp. 1856 dosegli zaželeni cilj in konec, ter so prejeli zakrament mašnikovega posvečenja. Polni perve svete gorečnosti so začeli Gospodov nograd obdelovati kot duhovni pomočnik naj prvo v bližnji, sosednji fari — na Mirni, in potem nekoliko časa v mestni fari Matere Božje v Kamniku. Gorečega pridigarja in pobožnega duhovna so potem poklicali v ljubljansko mesto v farno cerkev sv. Jakopa aposteljna, in na zadnje pred dvema letoma v škofjsko cerkev sv. Miklavža. Od vsih ljubljeni, sosebno zavoljo dobrega, pohlevnega, prizanašljivega in ljubeznjivega serca, desiravno sem ter tje nekoliko bolehní, so vender neutrudoma delali na prižnici in v spovednici. Le prisiljeni, bi rekli, so pred nekoliko mesci semkaj prišli na počitek k prečastitemu gospodu dekanu, svojemu dobrotljivemu stricu. Tode, akoravno se z zdravjem ni kaj boljšalo, vender tega nihče mislil in pričakoval ne bi bil, de jih bo Gospod Bog na enkrat, tako naglo, k sebi poklical. Preteklo saboto so še maševali, in v nedeljo — so že umerli, v svojem 33. letu in v 10. letu duhovskega stanú. O kako vesela je bila ta nedelja pred 9 leti, ker so novo mašo peli, kako žalostna pa letos! Preljubi ranjki brat! ti pač zamoreš govoriti s pobožnim očakom Jakopom, kakor je pisano v I. bukvah Mojzesovih (I, 47, 9): „Tri in trideset lét je mojega popotovanja, malo jih je, pa hudih, in ne dosežejo dni mojih očetov, v kterih so popotovali.“ Pač res! mali in hudi so bili dnevi tvojega popotovanja! Hudi, ker je duhovski stan sosebno dandanašnji res težaven stan; povsod je veliko nasprotvanja, ker veliko grehov in hudobij, sosebno pa v večjih mestih, v kterih si zadnje leta na prižnici in v spovednici, rečem, s težkim in ranjenim srcem delal. Pa tudi malo je dni tvojega popotovanja, zakaj zgodej — zgodej si končal. Prašam: Zakaj je Bog, Gospod življenja in smerti, svojega služabnika v naj lepših letih iz sveta poklical? Imenitno je to vprašanje, — je pa tudi imeniten odgovor za nas. Ne smemo se sicer prederzniti, de bi hotli preiskavati visokost Božje modrosti in previdnosti, zakaj nezapopadljive so njegove sodbe in neizvedne njegove pota! Sv. vera uči, de kar Bog naredi, vse prav stori. Ne smé se tedaj pravdati in pričakati červ, ubogi Adamov otrok, z večnim Bogom in Božjim sodnikom; ne smemo prederzno prašati: „Bog, zakaj si takó storil?“ Vender pa upam, de mi usmiljeni Bog ne bo zameril, ako razložim vam v tolažbo, de je Gospod Bog svojega služabnika tako zgodej iz sveta poklical k njegovemu, pa tudi k našemu dušnemu pridú. (Konec nast.)

Pogovor od posta.

(Dalje.)

Uradnik. Pa vendar ne bote iz tega kake velike pregrehe skovali, ako kdo namesto močnatih in postnih jedil meso je? Sej vse to vendar vedno le mervica ostane!

Katol. duhoven. Menite? Jest pa skorej dvomim; in že iz tega, kar sem dozdej povedal, bi lahko spoznali, da temu nikakor ni tako. Tudi okus prepovedanega sadu je bil sam na sebi le malenkost, pa mislite le nekoliko na strašne nasledke tega nepomenljivega okusa. Tako je sicer mogoče, da ni vsak majhen pogrešek zoper to zapoved precej že velik greh, ako pa ta prestopok izvira iz hudo-bije, svojeglavnosti, mlačnosti in zaničevanja cerkvene zapovedi, je greh v resnici zadosti velik in pomenljiv.

Katol. kupec. Meni se nikakor verjetno ne zdi, da bi v ti reči res tako zlo grešil, sej postna zapoved ni božja zapoved, ampak človeška.

Katol. duhoven. Postna zapoved je zapoved katol. cerkve in dokazal sem vam že prej, in menim do dobrega in na vse strani, da moramo cerkev ravno tako poslušati in vbogati, kakor Boga samega, da ima ona ravno od Boga oblast svojim zapovedim in prepovedim tisto pokoršino tirjati, katero smo Božjim zapovedim dolžni. In bodi si tudi, naj bi bila ta zapoved človeška, kakor pravite, prav! kje pa je pisano, da se človeške zapovedi smejo kar lahkomišljeno prestopovati? Kje je zapisano, da bi se kdo ne mogel pod velikim grehom zoper človeško zapoved pregrešiti? Kaj se zgodi n. pr. z vojakom, ki uide, ali pa svoje tovarše k nepokoršini podpihuje. Kako se ravna s podložnim, ki svojo posvetno gosposko graja, ji pokoršino odpevé, ali ji davkov plačati noče? Kaj si zasluži služabnik, ki povelje svojega gospoda prelomi? Tedaj le zapovedi in povelja Kristusove cerkve, naj viši oblasti na zemlji, bi se smele lahkovoljno prestopati, le to bi ne smelo greh biti!?

Pa ne samo to, temuč, ako to reč tudi še od druge strani pogledamo, se ravno tako tudi pokaže, da v resnici nikakor ni malenkost, ako se cerkvene zapovedi lahkomišljeno prestopajo. Namreč, zavoljo pohujšanja in slabega izgleda, ki se s tem daje; in sicer ne samo v oziru ostrih besed, ki jih Gospod sam zastran pohujšanja govori in tistim žuga, ki se v ti zadevi pregreše, ampak posebno tudi zavoljo tega, ker ravno ta slabi izgled je zraven duhovne mlačnosti, lahkomišljenosti in nevednosti v verskih rečeh poglavitni vzrok, da se dandanes v resnici nobena zapoved tako splošno in brez vsega premislika ne prestopa, kakor ravno postna zapoved. „Besede mičejo,“ pravi znani in resnični pregovor, „izgledi pa vlečejo,“ bodi si potem v dobro, ali pa v hudo. Zakaj, kakor je človek že po svoji spačeni natori le preurno pripravljen se kaki neprijetni dolžnosti odtegniti, ako je mogoče, in delati po svoji lastni volji, tako tudi le prerad sam sebi verjame, da prav stori, ako ravna, kakor druge storiti in ravnati vidi. Za tega del vidimo kterikrat n. pr. v družbi kacega duhovna ali sploh vestnih in dobrih kristjanov tudi take ljudi postne jedi uživati, katerim je sicer za cerkveno postno zapoved toliko mar, kolikor za lanski sneg; nasproti vidimo pa tudi take o prepovedanem dnevu mesne jedi jesti, pri katerih bi tega ne bilo misliti. Koliko jih je n. pr., ki so morebiti pred kaj časom še vestno spolnovali postno zapoved, pa pozneje pridši z dežele v mesto, iz varstva poštenih in vestnih staršev in oskerbnikov med slabe družine in lahkomišljene, maloverne tovarše so se jeli svoje vere in zvestobe do cerkve sramovati in njene zapovedi ravno zavoljo tega prestopovati, ker so druge tako storiti in ravnati vidili. In tako se strupeno seme, nepokoršina in zaničevanje cerkve in njenih postav vedno bolj širi, in zadnjič tudi še take kristjane omami in oslepí, katerim bi v drugih zadevah ne bilo kaj posebnega očitati!

Kako težek odgovor si s tem nakladajo posebno lahkomišlni in brezvestni starši in gospodarji, ko svoje keršanske, še vestne posle in lastne otroke k prestopu te zapovedi silijo, ko jim o takih dnevih brez razločka le prepovedane in mesne jedi odkazujejo! Kaj si mora, vas vprašam, otrok misliti, ki sliši v cerkvi in v šoli cerkvene zapovedi razlagati in terditi, da je nepokoršina in greh, ako se o prepovedanih dnevih meso je, ko domú pride, pa vidi, da starši sami ti zapovedi nasproti ravnajo? Misli si lahko, ako ena zapoved nič ne velja, da tudi druge ne veljajo, da to morebiti ni resnica, kar se v cerkvi in v šoli uči, ker oče in mati, ki pri otroku vse veljata, morata že vedeti, kaj je prav in kaj ne. Misli si lahko, ako je bolj premeten: moji starši niso cerkvi pokorni, zakaj bi jim jaz pokoren bil, oni greh delajo, zakaj bi ga jest ne? Pomislite gospodje, so to mar majhne reči?

Katol. kupec. Spoznati moram za svojo stran, da bi v resnici ne bil verjel, da se vam bo izšlo postni zapovedi toliko veljavo prilastiti in njene prelomovavce tako počerniti; pa napósed vašega razlaganja se mi zdaj res zdi, da bi ta reč utegnula bolj imenitna biti, kakor bi bilo na prvi pogled misliti.

Katol. duhoven. In vendar, lejte gospodje, to še ni vse, temuč kaže se nam posebno tudi še od neke druge strani, koliko da zvesto spolnovanje ali pa lahkomišljeno zaničevanje postne zapovedi tehta in velja. Tega se prepričamo iz zgodbe devetdesetletnega Eleazarja, kterega nam sv. pismo ravno v ti zadevi v prelepi izgled pred oči stavi; in naj bi prelomovavci postne zapovedi saj le nekoliko njegove tehtne besede v premisliki in spominu imeli, gotovo, rudečica bi jih mogla oblititi in vest se gibati, ako svojo zanikernost primerijo z nepremakljivo zvestobo tega junaškega starčka.

„Eleazar tedaj,“ tako beremo v sv. pismu (II. bukve Makab. 6, 18—28), „eden izmed prvih pismarjev, mož velike starosti in lepega obličja, je bil siljen s široko odpertimi ustmi svinjsko meso jesti. On pa je prečastitljivo smert više cenil, kakor ostudno življenje, in je šel prostovoljno v terpljenje. Premišljeva je pa, kako ga dolžnost veže tje iti, je voljno preterpel in sklenil nič prepovedanega ne storiti iz ljubezni do življenja. Ti pa, ki so zraven stali, z napčnim usmiljenjem ginjeni, zavoljo stare prijaznosti z možem, so ga skrivaj na stran vzeli ter prosili, da naj si dá mesá prinesti, kakoršnega smé jesti, in naj se hlini, kakor da bi jedel po kraljevem povelji darovano meso, da se po tem djanji smerti otme; tedaj zavoljo starega prijateljstva z možem so mu kazali to milosercnost.“

„On pa je začel premišljevali časti vredno imenitnost svoje priletnosti in velike starosti in sive lase svoje prirodjene plemenitosti in nedolžno obnašanje od otročjih lét; in po zapovedih svete in od Boga dane postave je hitro odgovoril, rekoč, da hoče raji pred časom iti na uni svet.“ „Ne spodobi se namreč naši starosti, je rekel, „hliniti se, da bi veliko mladenčev mislilo, da je devetdesetletni Eleazar prestopil k življenju nevernikov; in da bi bili oni zapeljani zavoljo moje hinavšine in zavoljo kratkega časa strohljivega življenja, in bi s tem madež in prekletstvo napravil svoji starosti. In pa če se tudi zdaj človeški grozovitosti umaknem, roki Vsegamogočnega vendar ne uidem ne živ ne mertev! Torej, ako serčno umerjem, se bom svoje starosti vrednega skazal; mladenčem pa bom zopustil močen zgled, če voljno in serčno za predrage in presvete postave poštono smert storim.“ Po teh besedah je bil zdajci v terpljenje vlečen.“

Tako, lejte, je hrabri starček mislil in govoril in raji šel v grozovito smert, kakor pa da bi bil postavo prelomil, mladež pohujšal ter bi se bilo od njega reklo, da je „prestopil k življenju nevernikov.“ (Dalje nasl.)

Fabiola.

III.

Knjige so raznoverstne, ki učé in razkladajo, kako naj se kdo vpríčo po samnih izobraženih oseb, potem v družbi, in spet sploh pred svetom vede in obnaša, ako se tudi sam med izobražene želi šteti. Knjige take so hvale vredne in niso nikakor zametvati; kajti obnašanje zunanje, ako je sirovo, neobtesano, ni mikavno, ni lepo in vljudno, naznanja človeka brez olike, je večkrat znamenje noblazega serca; in če tudi to ne, vedenje takega se ne prileže lahko omikanemu človeku, mu preséda, ga žali in dolgočasi in človek se odkriža takega zarobljenca prej ko mu je moč. Ravno to pa, da se nahajajo knjige ravno omenjenega zapopadka med vsimi izobraženimi narodi, in da se vedenje omikanega, izobraženega človeka ne sozema z vedenjem sirovih ljudi, da omikanec zarobljenca ne ceni, ne spoštuje, ravno to je nam glasna priča, da tirja izobraženost vedenje spodobno, priljudno in lépo. Obnašanje, vedenje biti mora primérjeno omiki, da se človek med omikane res šteti zamore. Vender zunanost ni še zadostna, zunanost mora biti v zvezi z notranjščino, v zvezi s srcem, mora biti tako rekoč serca slika ter kazati, kakošen je človek po svojem notranjem, toraj kakošen v resnici in sam na sebi. Govori li pa kdo drugači kakor misli, in se vede spet od zunaj svojemu notranjemu nasprotno; taki je hinavec, podoben je piškavemu oréhu, in červivemu jabelku, in kakor je znotranjščina oménjenega oréha in jabelka piškava in červiva, tako piškava in červiva je tudi izobraženost takega človeka. Ali mar ni res takó? Ne kaže li ravno tirjanje zunanje omike potrebe znotranjega požlahtnovanja? Je morda lupina več vredna ko jedro? Ni li pravna stran pri človeku tista, ki mu se le pravo veljavo daje? Je morda sad prave, osrečevavne omike hlimba, nejevčera, strast in slast? Ni li v resnici izobražen le tá, kdor s potrebnimi in lépimi znanostmi in zunanjo oliko strinja tudi blago in verno sercé? Omika brez Boga je žalostna, pogubivna mota duhá, in le znanost v družbi z lepo zunanjo obnašbo, kterima je vodilna zvezda pravost kersanska, je zaresna, je prava izobraženost. In glej! take pravno izobražene osebstva nahajamo tudi v Fabioli, in sicer v neizrečeno lepih podobah.

Bereš to knjigo, zadeneš kar hitro na Lucino, mater Pankracijevo, in na njeno domovje. In glej, čeniš morda bogastvo in zlahtnost, tu, v ti hiši najdeš oboje; ljubiš lepo, krasno hišno orodje, tu se zamoreš v duhu nad njim razveseljevati; imaš rad cvetlice, tu jih vidiš in gledaš celo veliko okrožje rastečih in cvetečih v lepih in ličnih posodah; te veseli merzeč studenece, šumlja ti tu in sterli v tankem curku nakviško, ter moči, razliva je se nazaj v rudeči marmorni vodnjak v prašni podobi omejeno cvetličje; si prijatelj zlata in srebra, prijatelj krasnih slik in reči iz dragega lesa umetno izdelanih, tu se ti vse to kaže v vsi obilnosti; premišljuješ pa gospodinjo in posestnico ali lastnico vsega tega, spoštovati jo moraš in visoko, visoko čislati.

Lucina bila je vdova in stara kakih trideset lét; njen mož je umerl ko mučenec, in zdaj stanuje na svojem domu sama s sinom in s potrebno družino. Izreje njena bila je popolnoma primerjena izreji, omiki, kakoršna se je spodobila visokim, zlahtnim in bogatim gospám Rimljankam; njen značaj razodeva se v rahlem čutju, v resnem, pa krotkem, človekoljubnem, prijaznem in dostojnem vedenju, v stanovitem, nepremakljivem trudu po vsem, kar je zares blago, dobro, veljavno, pa tudi v ravno takim studu pred vsako napéno, strastno in človeka nevredno rečjó, kakor spet nasproti v popolni vdanosti oni previdnosti, ki vlada vso stvaritev. Lucina bila je Rimljanka z vsemi prednostmi visokih rimskih gospá, pa brez njihovih napak, kajti bila je kristjana in ne malikovavka; bila je kristjana ne le po imenu, ampak kristjana prvih časov Gospodove cerkve. Njena noša, obleka bila je prosta vsega lepotičja, vender

pa njenemu stanu popolnoma primerna, sama bila je izgled dobre, delavne in modre gospodinje, tihe, s svojo osodo zadovoljne vdove, in prave skerbne preblage matere. Svojega sina Pankracija ljubila je Lucina prav priscerčno, vender ljubezen njena ni bila zgolj početna ali sentimentalna, posvetna, ampak kersanska; ni ji bila sreča pozemeljska nad vse, ljubezen materna zahtevala je vso drugo srečo dobremu, blagemu otroku, segala je v nadsvetne višave, tje v nejenljivo, neskončno večnost, ter iz celega serca želela, skerbela in hrepnela, da bi ji ohranil Pankraci neomadežano sercé, ter mirne, dobre vesti veselo in nedolžno živel tu na svetu, v smerti pa zamenjal časnost z večnostjo, vojskovanje in zmagovanje, križe in težave s srečo nebeško, toraj z življenjem, ki nikdar več ne neha, temveč ostane veselo, večno in raj-kosrečno. Bog je bil Lucini nad vse, Bogu je darovala sama sebe in svojega sina, in ko je razvidila in se prepričala, da je pripravljen Pankraci darovati tudi svoje življenje za Boga, kdo bi bil zamogel popisati njeno sveto materno radost?

Lucina se pogovarja s svojim sinom, in ko vidi Pankracija ne le vsega nedolžnega, temveč se tudi prepriča, da je nastopil Pankraci viši stopnjo popolnosti, da samega sebe, napéne gnave človeške, popolnoma berzdá, strahuje in zmaguje, toraj da ji ni treba zavoljo njega, njegove zvestobe, serčnosti in vere v nikaki skerbi biti, ko to razvidi in spozná, vzame zlato verigo, ki jo je dozdej ven in ven okoli vratú nosila, z za vrata v roke. Na verigi ti pa je viséla mošnjica z biseri vezena, in v mošnjici je shranjena tičala goba, katera, kakor se je zdaj pokazalo, je bila suha, pa zagorelo rudeča. Mati kaže to dragotino svojemu sinu, pripoveduje mu, da je to kri mučenca Kvintina, očeta njegovega; „sama,“ pravi mu zdaj, „sem jo vlovila v to gobo, ko sem preoblečena, neznana na njegovi strani stala in ga za Kristusa mreti vidila.“ Solza se ji zdaj utrinja, solza za solzo pada na gobo ter jo móči, in goba prihaja vsa živo rudeča, in kri, kakor da bi bila ravno zdaj zajeta. Mati in sin poljubita predragi sveti ostanek očetov, in z besédami: „Naj jo móči, kadar bo spet močena, vredniši tok, ko je ta iz oči slabotne žene.“ dene Lucina verigo z mošnjico in gobo Pankraciju okoli vratú in ga takó posveti s kervjo očetovo in s solzami maternimi v mučenca.

Ko se vse to čita, pazno bere, človek ne vé, koga da bi bolj občudoval, mater ali sina? Sveto spoštovanje sercé prevzame, in človek čuti svojo nezmerno revšino nasproti tako blagim, tako junaškim in svetim osebstvom. In glej! takih osebstev najdeš več v Fabioli; v nji se nahajajo veličastni, ginljivi in sprelepi izgledi, ne le za pristo in služno ljudstvo, ampak tudi za učeno, gospodavno in izobraženo. Gotovo, to knjigo bo čital slednji z veseljem in duhovnim pridom, kdor ne stavi omike v zunanjo olikano obnašbo in v nejeverno sercé, ampak v temeljite znanosti in tem znanostim primerao zunanje vedenje s tesno zvezo in družbo z pravostjo kersansko, ker se enkrat: Omika brez Boga, je prazna, je žalostna mota duha.

V- 1.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Profesor dr. Miklošič je obljubil na prošnjo dr. Bleiweis-a „Matici“ po en iztis od vsake svojih knjig, ki jih še ima. — 26. t. m. bode v Zagorici slovesnost v slavo našega rojaka Vega-ta, ki mu menijo spominek postaviti. — „Novice“ so zopet sprožile šolski program za srednje šole, ki so ga bile natisnile že l. 1861. Po tej osnovi naj bi se saj polovica šolskih tvarin učila v slovenskem, polovica v nemškem jeziku. Neogibno potrebno pa je tudi po naši misli, da bi se precej velik del ur utergal nezmernim številkarijam, greščin in naravstvu ter se obrnil v učenje avstrijskih jezikov.

Sej se ne more človek v našem cesarstvu na nobeno stran pol dné deleč derdrati po železnici, da bi med druge razne narode ne zadel. Čudno, prečudno je, da šolski gospodje te tako djanske potrebe raj že takrat niso spregledali, ko so se železnice začele po našem cesarstvu; da se pa še zdaj k temu nič ne stori, to naj rakovci zapopadejo in želvarji razlagajo! Avstrija ne smé več nobenemu jeziku v cesarstvu biti mačeha, ampak vsim mati, — to je ravnopravnost, in iz nje se bode razcvetala zadovoljnost. — Te dni smo oddali v kn. škofijsko pisarnico po „Danici“ zbranih milih darov: za Verh zopet 42 gl. (vmes 1 gl. v sr.); — za pogorelce v mehovski fari 4 gl. 50 kr; — za pogorelce v vel. Globodolu zopet 2 gl. — Za pogorelce v Spodnjem jezeru 13 gl. —

Iz Ljubljane. (Svarilo.) Neko babše se laže po svetu, zlasti pri gž. duhovnih, da je neki duhoven v Ljubljani njen stric, in jih za denar žuli. Že na Štajerskem in na Koroškem je menda s temi lažmi lazila, posebno po božjih potih. Vsak naj torej gleda, da ga kdo ne prekani, ker svet je zvit.

Očitna zahvala. Zopet je Bog v Ljubljani obudil dva usmiljena dobrotnika, katera sta pogorelcem na Dolejnem jezeru milosérno v pomoč pristopila. Pervi je dal bankovec za 100 gl., drugi pa 50 gl. — Tudi iz Železnikov na Gorenskem je poslan pogorelcem sodček z 12 tisoč žeb-ljev (cvekov).

Bodi prešerčna hvala izrečena velikodušnim dobrotnikom! — Plačilo za te lepe dari naj jim bo obilno v nebesih! V Cirknici 12. kimovca 1865. Fr. A., dekan.

V koperski višji gimnazii je bilo ob koncu šolskega leta 171 učencev, ki so po narodnosti tako-le razdeljeni: 1 Benečan, 4 Furlani, 6 Teržčanov, 130 Istrijanov, 18 kvarnerskih otočanov, skupaj 159 Italijanov (?); potlej: 6 Istrijanov Slovencev; 4 Istrijani Iliri, 2 kvarnerska Ilira, skupaj: 6 Iliriv = 171. V programu ni imén dijakov, na posebnem listu pa so natisnjeni 1. tisti, ki so bili v vsakem razredu posebno lepega obnašanja, brez ozira na učenje; 2. tisti, ki so sploh izvrstniki ali pohvaljeni. V imenih ni sledi slovenšine ali diršine, n. pr.: Stuparich, Cuglianich, Valentinciz, Sorsich. „Scuola d' idiomi slavi“ je bila zavezna za Slovence, radovoljna za Italijane; torej je „Corso I“ za rojene Slovence, „Corso II“ za Italijane, in poslednji ima 2 oddelka, nižjega in višjega. Vsaka teh ločin ima po 2 uri nauka na teden. Koliko učencev se je tega uka vdeleževalo, ni razloženo. Učitelj slovanskih narečij (d' idiomi slavi) je bil g. Fr. Raunik. — Bati se je, da po unih kra-jih dosti hitreje napredva poitalijančevanje, kakor po družih straneh ponemčevanje ali pomadjarovanje Slovencev?

Komniška dekanija na Krasu. (Dalje.) Druga znamenita cerkev komniške dekanije je vikarna cerkev v Štanielu. Ni sicer posebno velika, pa znamenita je zavolj stare gotiške skladbe svojega ozidja. Zunanja stran prezbiterija podpirajo in obdajajo po postavah gotiške oblike močni stebri, med njimi pa se vidijo veličastne ozke in visoke okna. Le škoda, da je že veliko te stavbe pokvarjene; nezumnost novejših časov je večji del visokih oken zazidala, češ, da se piškov rod današnjih časov v cerkvi ne prehladi.

Veliki oltar, z menzo, s celo podlago in s tabernakeljnom vred je zrezan iz marmorja. Posebno lepe so izbuknjene podobe spredej menzine table. Marmor je lepe bele barve. Stranska oltarja pa sta na zid naslonjena, in vsa do verha iz pisanega kamna.

Štaniel stoji pod verhom stermega hriba, kterega krog in krog doline ločijo od bližnjih gričev. Cerkev, grajsina in hiše so zverstene v polokrožju kakor krona okrog veršiča ob zahodnji in poldanski strani hriba, toraj proti gorkemu solncu. Bil je ves Štaniel nekdanj terdnjava, ktera je bila skoraj gotovo nepremagljiva ob časih, ko smodnika še ni

bilo, in ni bilo moč s silo v njo priti zavoljo stermega hriba in terdnega ozidja. Še zdaj, ako hočeš v Štaniel, moraš skoz mogočno zidane vrata in potem skoz ulice, ki so na obeh straneh obdane z visokim zidom, kterega predirajo strelne line. Ne daleč od cerkve na veršiču štanielskega hriba stoji ostanek stolpa, iz kterega se je lukalo na vse strani in v bližnje doline, od kod da kdo pride, in kdo da je.

S tega hriba se neizrečeno lepo in daleč okrog vidi. Spregledaš od tod velik del dežele, ktera se razširja med Teržičem pri morju, Devinom, Terstom, Sezano, Ipavo in Gorico. Za herbtom se ti Nanos in na spodnjo kraj Snežnik mogočno proti nebu vzdigujeta. Pred teboj obnebeje mejí karniških planin dolga versta s svojimi ostriji grebeni in visokimi verhovi; uno stran Vidma in bolj proti polnoči gole gore zgor Gorice in Kanala, in med zahodom in poldnevom prikrivajo morja zerkalo gorice med Opčino in Teržičem. Ako pa gledavec oči oberne v bližnje kraje, vidi na razsušenem Krasu vas pri vasi, in sem ter tje raztresene bele cerkvice, okoli njih pa vinograde in drevesca, prijazne zelenice v kraških pušavah. Tacega mnogoterne razgleda bi se radoveden gledavec ves ljubi dan ne navelečal. Pred seboj ima vasi naše nadškofije: Gabrijo, Samarijo, Kobiljaglavo, tudi kranjski Erzelj in teržaško Koprivo. Ako toraj hoče, se tukaj duhovšina bližnjih krajev, in sicer iz treh škofij, večkrat shaja, pomenkva in pogostuje; in tako v malem razkazuje prijaznost in edinost treh škofij, ktere so enega slovenskega ljudstva, enih navad in šeg, enega in tistega dobrega duha s svojimi višji pastirji vred, ki so vsi trije rojaki med seboj.

Zgodovina tega kraja mi dozda še ni znana. Prijazni in skerbni dušni oskerbnik štanielski, vi. čast. gosp. Andrej Brezavščik, mi je to-le pravil:

Štaniel je stal že v davnih časih. To se vé sosebno iz tega, ker je ta kraj že l. 1464 „oppidum“ (mesto) imenovan, kakor se bere v listu nekega istrijskega škofa (iz Petene), v kterem spričuje, da je posvetil štanielsko podružno cerkev sv. Jurja. Tukaj so se berž ko ne sosle in strinjale pota iz Istrije, Benečanskega in Koroškega; terdnjava je bila toraj na pravem kraju, ali da je branila popotnike zalezovanja pred tolovaji, ali ob času divjaške sile močnejšega za napadanje popotnega bogatina.

Prebivali so menda nekdanj v ti veliki in močni terdnjavi samo zlahtni gospodje; scasoma pa, ko se je gospoda sploh v mesta preselila, so tudi oni ta kraj zapustili, in naselili so se večji del rokodelci v tem kraju, kteri so se v poslednjih časih kmetijstva poprijeli.

Z verha štanielske terdnjave, kakor pravljica naznanuje, so pred kacimi 200 leti vojaki ubili turškega pašata, kteri je s svojo po dolinah krog in krog razprosterto vojsko terdnjavo oblegal. Tako je bil Štaniel rešen. Razdjan ni bil ta kraj nikoli, kolikor je znano; to tudi lepo ohranjeno močno zidovje spričuje.

Lastniki so bili tukaj zaporedoma grofje: Lantieri, Kobencel, Koronini; zdaj je posestnik štanielske grajsine g. Fabiani. (Dalje nast.)

Iz Maribora. † V nedeljo, 17. dan t. m., se je tukaj vesela in kaj redka slovesnost obhajala. Č. g. Janez Šmidel, novo posvečeni mašnik sekovske škofije in rojeni Mariborčan, je namreč ta dan Bogu daroval prvo sv. mašo v stolni cerkvi. Pridigar mu je bil lastni brat, g. Alojzij, kurat pri sv. Florijanu v sekovski škofiji. Ob enem sta brat in sestra gospoda novomašnika v zakonski stan stopila, -- in je oba zakona blagoslovil in poročil. Presrečna mati, še čversta in zdrava žena, je doživela to veliko veselje; oča so že prej umarli. — Čaka nas prihodnjo nedeljo 24. t. m., še drugo veselje: velika beseda v spomin in slavo premilega nam Antona Martina Slomšeka, nepozabljivega očeta Slovencev in pisatelja na vse strani izvrstnega. Nadjamo se, da se bodo posebno duhovniki,

spoznavši visoki pomen slovesnosti, obilno taiste udeležili. Naj bi pa tudi pevci iz Ljubljane obilno prišli in kakor v Novem mestu slovesnost doveršiti pripomogli! — V sredi med obojo slovesnostjo so duhovske vaje, ktere bo vodil slavnoznani jezuit p. Roman, in o kterih se vam prihodnič poročalo bude.

Iz Tersta. ☩ V god sladkega imena Marije Dev. so mil. škof Jernej Legat v prelični kapeli tukajšnje kraene siromašnice posvetili novo postavljeni marmorni oltar svetega Karola Boromeja. Pri tem opravilu, ki dolgo terpi, kakor je znano, so bili pričujoči: mestna gosposka, siromašnični vodji, veliko pobožnih dušic in pa vsi odraseni ubožci obojnega spola s hvalivno spodobnostjo. Po opravljenem posvečenju so mil. škof maševali in šolska siromašnična mladost je kaj krepko mašno pesem prepevala.

O tej priliki pa naj še nekaj omenimo, kar se nam prav milo dela. Če so ravno naš prečast. viksi pastir med tem, de teržaško-kopersko škofijo vladajo, več cerkvá in oltarjev posvetili, kakor pa naj si bo kterkoli izmed njihovih 83 teržaških in pa 53 koperskih v Gospodu počivajočih sprednikov, se vender take škofijske opravila, ki bi bile lep pripomoček za cerkveno zgodovino svete teržaške-koperske cerkve, nikjer zapisane ne najdejo! Po tem takem smo z enacimi cerkvenimi opravili stare dobe bolj znani, kakor pa s sedanjimi. Ali se ne bi kaj tacega dalo v posebne in tako potrebne cerkvene letopise zaznamjevati?

Z Dunaja od slav. odbora Marijne družbe imamo naznanilo, da 11. t. m. je bil odbor napravil slovesno mertvašnico ranje. Hurterju, svojemu bivšemu predsedniku. Predsedništvo je zdaj sprejel pri tej družbi g. bar. A. Spens. Tudi je prišlo kdamotno krajsi naznanilo srednje-afrikankega misijona, iz kterega se bude drugi pot kaj posnelo.

Iz Amerike.

Iz št. Pavla, (Konec.) Štiri in dvajset ur je derdal vlak brez prenehanja, kakor bi ga veter gnal. Le redko je kje na kakem stališči nekoliko odpočil; otroci so ga obsuli, ter vpili eden „paj, paj, paj“ (am. potica), drugi: „apples, apples“ (èpls, jabelka), tretji „morning paper“ (mornin pepr, jutranji časnik) i. t. d. V nedeljo popoldne 30. mal. serp. sem došel v Čikago, kjer koj blizo kolo-dvora najdem na češki gostilnici napis „pivo.“ Tu sem se ustavil in svoja kopita odložil. Koj v sobo stopivši vgladam slike naj izvrstnejših slovanskih mož, in med njimi tudi našega slavnega Tomana z naslovom „Zložimo se.“ Čehov je v Čikagi grozno veliko; imajo svojo cerkev (ali žalibog duhovnega še ne), svoje gledišče, svojo čitalnico itd.; sploh so prav vneti za slovansko napredovanje. Drugi dan sem hitro najdel verlega rojaka, g. Ant. Žagar-ja, ki me je jako prijazno sprejel, me tudi k drugim Slovencem peljal, in mi skazoval zanimive reči po mestu. On je res prava cvetica čikagskih katol. tergovcev; skoraj v vse nemške koristne katol. družbe je zapisan, ter jih podpira s svetom in djanjem v prid in napredovanje sv. kat. Cerkve. Čikago je že grozno veliko mesto, še hitreje raste, kakor je novi Jork, ki je imel leta 1656 1000 prebivavcev, zdaj pa jih ima 1.003.250. Tudi mlado mesto Čikago jih utegne v kratkem toliko šteti, ker samo letos se jih je za 26.000 naraslo. Vodo imajo slabo iz jezera; pa kaj Amerikani ne poskusijo? Zdaj kopljejo več milj daleč pod jezero, da bolj iz srede jezera hladne vode dobé; jaz sam sem vidil kraj, kjer so jo pod globoko jezero po suhem zavili, in tudi znamuje na jezeru, koliko daleč bo kanal segel. To bo tedaj tudi kaj tacega, kakor je v Londonu tista železnica pod Tamizo. Katoliških cerkvá je v Čikagi 19, večji del novih, ene so komaj za silo dodelane, in vedno se še nove vzdigujejo. Naj lepša je jezuitarska, res pravo veličastno, umetno, izvrstno delo, ki jih ima malo svoje enakosti. Tu se vidi, kaj prava gorečnost zamore; tu sred nevercev in krivovercev, pa se taka veličastna hiša Božja

vzdigne! Godba in petje je posebno v nemških cerkvah izvrstno. Bil sem neki popoldan v leseni kat. cerkvi, ko so ravno pevci in pekinje poskušnjo imeli. Peli so prekrasno „Hajdnovo“ drugo mašo in več drugih jako težkih reči. Čudil sem se, da v taki majhni cerkvi kaj tacega pojó, kar se v Evropi le po škofijskih cerkvah redko sliši. Niso pa to amerikske gerla, ampak veči del čiste nemške. Jako navdušilo me je petje in orgljanje tudi v neki drugi leseni cerkvi, kjer so duhovni pastir neki Korošec, ki tudi našo ljubo „Zgodnjo Danico“ berejo, — g. Žagar jim jo pošilja. (Vis. čast. gosp. Reš. Vr.)

Sedmega vel. serp. zjutraj sem se poslovil s prijaznimi Slovenci v Čikagi, ter se podal naprej z nekim Slovencem, ki je bil tudi v št. Pavel namenjen. Prav dobro sva se kratkočasila krenljaje o mili slovenski domovini. Še le zvečer okoli devetih smo priderdrali do Misisipa in se tam koj v parobrod spravili, ker že nas je čakal in nam že od daleč piskal. Po vodi smo se kaj „nobel“ vozili; v kajiti je vse pozlačeno in z zelenim in rudečim žametom preger-njeno, pojedine so bile prav grofovske; vender me je malo merzelo spomnivši se mnogoterih nesrčč, ki se tu zgodé. Takrat smo popotovali prav srečno, akoravno smo dvakrat strašen vihar imeli, da bi nam bil skorej odtergal zgornji del parobroda. Vender malo serca mora človek že imeti, da ga ni preveč strah v takih okolišinah. 9. vel. serpana okoli ene popoldne vgladamo pred sabo lepo mesto št. Pavel. Po Misisipu se je kaj prijazno voziti; vedno se očesu odkrivajo nove livade na desno in na levo, tako da se človek ne utradi celi dan spredej sedeti ter bogastvo lepe narave občudovati. Prečudne misli in čutljejti človeka obhajajo premišljevaje Božjo modrost in vsegamogočnost, kako lepo je pač zemljo ozaljšal. „Wood pile“ (b. vud pajl — kup derv), kapitan ali kaki drugi krepko zavpije in tako zbudi človeka iz globokega zamišljenja. Parobrod se ustavi in mornarji kakor mravlje jamejo derva na ramah noter nositi: berž berž jih spravijo tri, štiri velike kupe pod streho; — pa komaj za kake ure in zopet vpije „wood pile,“ vse je že pogorelo. Popotniki so bili večji del, kakor sem zapazil, kupčevavci, razun nekterih vojakov in ene francoske družine, ki je bila ravno iz Evrope prišla. Tu sem vidil, kako je hudo brez znanja angleškega jezika tod popotovati; kako lahko pa, ako se angleško razume. Bil je mož, žena in dvoje majhnih otrok; na vso moč so se trudili dopovedati, pa vse zastoj; nihče ni francoskega razumel. Zvečer pridejo gori v kajito, da bi saj mali otroci nekoliko zaspali. Ker postelje ni bilo, sem jaz svojo pre-pustil, in že so zaspančkali otrociči, kar kapitan pride in vse doli zapodi med sode in drugo orodje; nežna gospa se je tako jokala, da bi se mogel kamen omečiti, ali ti kapitan imajo pravo mačje občutje! Ako se dobro plača, se dobro postreže, bodi si beraču ali gospodu, vse eno; ako pa ne plačaš zadosti, vse nič ne zda, pojdi, kamor si namenjen. Izselivci namreč vedno naj slabše mesto dobé, pa tudi manj plačajo; se vé, da potem nekteri ne vedó, zakaj jih iz družbe gonijo. Tako se je tudi tej družini godilo. —

10. vel. serp. zjutraj sem se oglasil mil. škofu, ki so me z vso prijaznostjo in ljubeznijo sprejeli, ter mi koj pripravno sobico odločili, kjer se zdaj prav zadovoljno pripravljam na visoki sveti stan. Drugi dan me je celo ta čast zadela, da so me mil. škof v kočijo saboj na sprehod vzeli, ter mi dajali med potjo marsiktere lepe nauke in opombe za prihodnost. Danes sva imela z g. Sternom, ki je tudi že iz Milvauk-a prišel, zadujo poskušnjo; terpela je tri ure, jaz sem le malo vprašanj dobil, ker sem že iz št. Vincencija prinesel spricala vesoljnega izpraševanja; sicer je pa prav dobro šlo. V kakih dveh ali treh dneh nama

⁹⁾ Naj o tej priliki opomnimo, da se dobé še vsi listi 2. polletja „Zgd. Dan.“ Ker vredovanje skorej čez moč veliko truda stane, naj bi ljubi Slovenci goreče podpirali svoj edini cerkveni časnik. Vr.

bodo že gotovo duhovne vaje napovedali, ki terpe čeli teden. Tako bo prišel tedaj v kratkem veseli in imenitni dan, ki sem ga že tako dolgo željno pričakoval. Potem pa pojdem v Kroving (k g. Pircu), kjer je že vse zame pripravljeno in me že težko pričakujejo. Zdaj moram včasih v nemški cerkvi pri slovesni sv. maši streči, kakor postavim včeraj, veliki Šmarni dan. Upam, da bova zdaj z g. Stern-om v kakih 14 dneh ali treh tednih mašnika posvečena. Toliko za zdaj, drugič kaj o novi maši. Z Bogom! J. Trobec.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Razne novice. V Mesini na Sicilijanskem je 26. u. m. umrl staršina in ondetni poglavar, Valerio, ki je bil Italijan sedanje moke, nasprotnik Cerkve in pravice. Z rakom v ledjih je imel dosti časa v naj hujših bolečinah na večnost misliti. Mislil je, pa blezo ne dosti rezo, kakor pišejo. Govori se namreč, da je bil s ss. zakramenti za smert previden. Pa kakó, ker pred unim duhovnom, ki ga je previdil, je bil poklican kapucin, kateri je bil pa odpravljen zato, ker mu je (se vé da še pred spovedjo) od preklicovanja krivic govoril?... K mertvaškemu govoru revnega iskarjota Montera-ta se je bilo zbralo polno mavtarjev s svojimi frajmavarskimi znamenji na obleki... Proti poldesetim pa se sliši spod mertvaškega odra močin pók, smrad in druge znamenja so razodevale, da je počilo truplo v svinčnati trugi. Nesti so ga mogli iz cerkve v bližnji vert, kjer so ga čeli dan pustili. Zvečer se zopet zberó masoni s svojimi znamenji in opravljajo v cerkvi mertvašnice po svojem redu. Teatarin Longo, ki jih je vodil, je bil preteklo zimo na usta od mertuda zadet. Truplo je bilo vloženo v cerkvi sv. Janeza, ki je zavoljo neprienesljivega smradu mogla dva dni odperta ostati, in ravno zato se ni moglo truplo v Torin prepeljati, kakor je umerli želeli. — Novi minister Natoli tako preganja semeniša in Cerkev, da se vsakemu čednemu katoličanu studi. Deržina te ne hvaležne, černe duše je bila podpirana od Burbonov, in po očetovi smerti je bila našla pri duhovnih redovih pomoč zoper revšino. On ima bratov benediktinov in tudi sester v klostru sv. Katarine. — Mesto Čikago v Ameriki, kjer je tudi več Kranjcev, ima 31 misijonskih šol, 9 katoliških bivališ (konventev), 1 veliko šolo, 17 očitnih šol, 2 bogoslovski semeniša, 2 vseučilišja, 3 zdravniške in 2 tergovski šoli. Razun tega ima 31 posebejnih (privatnih) akademij in šol, ki se k cerkvam štejejo. Šolsko leto se dokončuje z mescem majnikom in obiskovalo je letos šole 19.549 učencev. Katoliške šole so jih imele 6.000, posebne akademije in šole 3000, nemške šole do 2000; neocitne šole so jih tedaj imele do 11.000; v vsem tedaj se 27—28.000 otrok vdeležuje šolskega nauka (več kot je v Ljubljani prebivavcev.) V tem mestu izhaja 44 listov in časnikov. Prebivavcev ima zdaj mesto 204.066, 283 samih zdravnikov, 92 dobrotnih naprav, 6 bolnišnic, 5 sirotišnic, nova bolnišnica je v delu, 1 vojaški dom, pa še tudi napravo za boljšanje pijancev. Prebivavstvo se precudno naglo naraša in mesto razevča, da je veselje, kakor popisuje „Ch. Un.“ — Kako veselo se razširja naša sv. vera tudi po zaveznih deržavah severne Amerike, kažejo naslednje statistične naznanila: lansko leto je bilo tamkaj 53 novih katol. cerkev posvečenih, 34 pa so jih na novo jeli zidati. Samo v novem Jorku imajo katoličanje sedaj 32 cerkev, to je, na vsceih 8—10.000 katoličanov eno. Nemško soseskino šolo v Filadelfiji, v kateri učo oo. redemptoristje, obiskuje letos 1650 kat. učencev, šolo v novem Jorku pa celo 2500 kat. otrok. En sam knjigar je letos v severni Ameriki razprodal okoli 120.000 kat. koledarjev. V Filadelfiji je v vojaških bolnišnicah pretečeno jesen službo opravljalo 42 usmiljenih se-ter. V novem Jorku bodo sedaj zidali veliko sirotnico za katoliške sirote francoskih staršev; francoska

cesarica Evgenija je v ta namen po mil. novo-jorškem škofu že poslala 1000 dol. (Wahrh. Fr.) — Velika stolna cerkev v Koloniji (Köln), ktero zarad pomanjkanja pripomočkov že skoraj 600 let zidarijo, bo menda vendar že kmalo gotova. Pruski kralj pa drugi nemški vladarji so privolili, da naj se v ta namen napravi velika loterija; tako so od lanske jeseni samo dobili že 200.000 tolarjev. Če bo reč tudi z naprej tako krepko napredovala, mislijo to velikansko poslopje v 7 letih zgotoviti. (K. Dztg.) — V Rimu je umerl še mladi princ Jožef Bonaparte „di Mussignano.“ Ta se ni nikoli mešal v politiko. Bil je med prvimi, če ne prvi, ki je podpisal pismo verne vdánosti, ki ga je rimsko bo-ljarstvo mesca prosenca 1860 podalo sv. Očetu. Pobožen, veren in brez ljuških ozirov je bil, živel je sam zase in umerl kakor dober katoličan s prelepo smertjo. Francoski cesar, njegov stric, mu je dal silo svetičen pogreb napravi, dosti bolj kot je bilo njegovemu samotnemu življenju primerno. Ranjki je imel odrejo od svoje matere, princesnje Zevajde, ki je bila zgled keršanske čednosti. (Unità cat.) — V Rimu ni nobene sledi od kolere. — Govori se, da veliki knez Aleksij, tretjorojenec ruskega cara, je nevarno bolan in da je zato poslan v toplice v Novgorod, ki so mu jih zdravniki svetovali. — Imenitna novica je, da v akademijski gimnazii v Levovu se bodo že to leto učile vse tvarine v rusinskem jeziku. Ravno prav, da ljubljanska gimnazija svoj letošnji ték zavoljo popravljaj nekoliko pozneje prične; do takrat se tudi za tukaj že lahko kaj primérnega vravná v prid domačega jezika, si bona est voluntas. — Svitli cesar so z razpisom 1. kim. zapovedali deželni zbor sedmograški po starih vstavnih pravicah v Kološvaru, ki se ima pričeti 19. listopada, s tem pa so ob enem razrešili začasni sedmograški deželni zbor v Sibirju, ki je bil sklican z razpisom 21. mal. trav. 1863. Deržavnopravne zadeve Sedmodraškega edine v tesni zvezi z Ogerskim se imajo v tem zboru končno rešiti in vterditi. — Slavni nekdanji papežev general Lamoriciere je na svoji grajšini v Proncel-u na Francoskem umerl. Bog daj, da bi tamkaj s svojimi prošnjami sv. Očetu izvojskoval, kar mu tukaj nezmerna večina in izdajstvo sovražnikov ni dopustilo. — Sad gosp. Veningerjevih misijonov v Ameriki je nezmerno velik. V Kehorii, kakor se bere v „Tir. Bl.“, je bilo za veliko noč le samo 9 ljudi pri Božji mizi, pri misijonu so jih šteli 500. Celo noč pred splošnim obhajanjem je o. Veninger spovedoval. Ob koncu misijona se mu je duhovni pastir preserčno zahvalil za to neizrečeno dobroto. Silno medlo obličje in sivo-beli lasje čez 70letnega starčka je delalo vitez, kakor bi kak duh govoril z unstran groba iz večnosti. Besede so mu šle iz globočine serca, torej so vsim serca pretresle. Rekel je: „Častitljivi misijonar! kje najdem besede zahvalit se Vam spodobno pred tem križem? Bil sem pastir, pa nisem imel čede, bile so le zgubljene ovce; danes pa jih vidim čisto omite v Kristusovi kervi... O koliko tolažilo! Jest sem tako blizo večnosti, in premorem odgovor dati za te mi izročene duše, o kako sem Bogu hvaležen za milost, ki mi jo je po sv. misijonu dodelil!“ To malo besed je presunilo vse serca pričujoče srenje, vse se je v solzah topilo... Prišel je dalje po misijonih celó do krajev v deržavi Misuri, kjer so roparske dethali rovarjev gospodavale, morile in grabile. V nekem malem mestu je dobil le enega samega moža. Roparji so bili nekaj mescev poprej mestice v oblast vzeli in so vse moške ob cesti postavili, in vsakemu nasproti je stal rovar ali gojzdni tolovaj z nabitim samokresom. Vzeli so jim orožje, in zdaj — o strah in groza! žene in otroci so obdajali moža, očete, in vsaki teh razbojnikov je izstrelil svoj samokres v glavo ali pa v serce nasproti stoječega gospodarja, ki se je ubit zgrudil med žene in otroke. Mestice se imenuje Floren-cija. Tudi taka sreča se utegne v Ameriki doživeti!... Nezmerno veliko dobrega dela Veninger z bukvami, ki jih spisuje za spreobračanje Amerikanov. Podaril jih je pred-

sedniku in vsim vradnim in velikim gospodom v Vašingtonu, ki so jih prav prijazno sprejeli. Naj veči del senatorjev se je pismeno zahvalilo; tudi Linkoln je bil ravno to obljubil, in kazal je do konca svojega življenja visoko spoštovanje do katoliške Cerkve. V eni sami bolnišnici v Kairi se je nato spreobrnilo do 1000 protestantov, v ječi v št. Lujzu pa po čez do 50 v vojski vjetih vsaki teden. — „Gustav-Adolph-Verein“ zaznamuje Avstrijo za svoje „delavno polje“, t. j. paprotestančenje Avstrije (ne mara vmeš tudi ponemčevanje) za glavno nalogo. (Tir. Blätter.) — V Sulikovu na Moravskem je 13. mal. serpana evangelik helveškega spoznanja slovesno prestopil v katoliško Cerkev. (Hlas.) — V Gjuru (Rabu) na Ogerskem je 6. mal. serp. gosp. Ant. Kōlj novo mašo pēl. Po evangelii se novomašnik pred altarjem usede na pripravljeni sedež. Približa se mu ne odveč priletna gospá, poklekne k njemu, položi desnico na podani evangelij in z duhovnom na glas in globoko ginjena moli katoliško izpovedanje sv. vere, kakor Cerkev veleva protestantom, ki prestopijo v katoliško Cerkev. Ta gospá, bivša dosedaj luteranka, je lastna mati imenovanega novega mašnika, in le-tá je že drugi njen sin, ki je svoje življenje daroval službi katoliške Cerkve. (Hl.) — Na velikem otoku Madagaskaru se katol. vera razširja. 8 izmed 16 otrok prvega ministra je keršenih; odmenjeni naslednik, trona, mali princ Ravahizi, hodi v šolo oo. jesusovcev. —

Med in pelin.

Kolpingov list „Rhein. Volksbl.“ iz Wattenscheid-a 17. mal. serp. to-le dogodbo piše:

Dveletna deklica tukajšnjega učenika je igrala z vedrico nad vodnjakom, ker bili so jo nekatere trenutke izpred oči pustili. Neprevidoma se preverne vedrica v vodnjak, do 40 čevljev globok, otrok pa za njo. Pasarski družje Bernard Lechtenberg, kateri je blizo delal in to spazl, se s pomočjo svojega tovarša serčno pa previdno spusti v globočino in prinese otroka nazaj čisto zdravega in brez vsake škode. Našel ga je plavajočega po verhu vode, ki je do 8 čevljev globoka. Tudi se ni bila nikamor ob strani ozkega vodnjaka nič udarila. — Ali ni angel obvaroval nedolžnega otročiča?

Iz Barcelone na Španjskem piše nekdo te-le čudne reči: „Med tem prebivavstvom se je kar nanagroma razširila strašna kužljiva bolezen, njeni nasledki so hujši od kolere, rumene merzlice... Nesrečni, ki se ga loti, je precej ob vse počutke, obraz se ves spremeni in bode rumeno-zelen, oči se strašno odpró in neusmiljeno terpi v vsem svojem bitji. In kar je še hujši, kakor stekli iše svojo bolezen drugim vcepiti; če ima družino, jo okúži ali pa zapusti; če ima drage reči, jih pusti ali pa skoz okno pomeče; če ima opravila, jih pozabi... V poltretjem dnevu jih je čez 30.000 taka bolezen napadla. Tako je Barcelona skoraj pušava in malo nas je, da še hodimo po potih... Kolika groza! Pa nisem ti še povedal, kako se pravi ti pošasti... Naj ti povem, da se kliče strah ali groza, ki je ena reč... 11. u. m. jih je namreč umerlo sedem ali osem oseb za bolj ali manj sumljivo boleznijo, bolj ali manj naglo, in — vse je glavo zgubilo ter je bilo od tiste dobe kakor ob sodnjem dnevu. Strah je namreč dostikrat veči zbejanje, kakor bolezen sama.

Družba sv. Jožefa. Na Parskem so se jeli mladenči zbirati v družbo sv. Jožefa, ktere naredbe je tudi višji pastirstvo poterdilo. V to družbo se zbirajo mladenči svoje duhovnije, ki so nedeljsko šolo zapustili. Namen je zviševanje čednosti in razširjanje koristnih znanstev, zlasti iz poljedelstva in zgodovine. V prvem oziru je udom to-le spolnovati: V gostivnice ne preveč

zahajati in v njih se ne predolgo muditi; razuzdanega petja in govorjenja, pijančevanja, tepežev, vsacega zaupljivega pečanja in zavéz z drugim spolom se varovati, — prizadevati pa si za čedno življenje, k dopoldanski in popoldanski Božji službi ob nedeljah in praznikih hoditi; vsaki drugi mesec ss. zakramente prejeti; in vsak družnik naj bo tudi v bratovšini Jezusovega Serca. Družba izmed njih izvoli predsednika in tri prisednike, višji vodstvo ima duhovni pastir. Pomočnik je sv. Jožef in njegov god družbin praznik. Pri zborih vsako drugo ali tretjo nedeljo jim duhoven razlaga kaj primerneza iz zgodovine, razluši kako času primerno vprašanje itd., zlasti take reči, s kterimi se dajo občasne presoje in krive misli zatirati in pojasnovati. Ali pa jim pové in razkaže kaj zastran poljedelstva, sadjoreje, čebelarstva, vpleta se kaj kratkočasnega, petje itd. Družba je pripravna zlasti tudi zato, ker je s tem tudi duhovni pastir spodbudovan zmerej v času primérnih vednostih napredvati in se še s tem mladost lahko marsikaj koristnega nauči, od dosti napnega pa odverniti zamore. Pri nas bi že sami domači časniki k temu dajali obilno tvarino. Zbiranje za take družbo pa bi pač bilo naj pripravniši v šoli, v spraševanjskem poslopji ali v drugi pošteni hiši.

Na parodiranje svetih reči niso učeni le nemški, ampak tudi slovanski burkeži. Eden tacih burkastih listov se napoveduje z besedami: „O Antikristu je pisano, da pride ob koncu sveta;“ o „Rarášku“ sicer ni bilo prerokovano, kdaj pride, godile so se pa znanja, oznanujoče njegov nagli izlet na svet. Njegovi predhodci so bili „Diblici“ itd.; verhuncer njih pa bode brez ugovora „Rarášek“, o njem veljajo besede: „Lej! ta je tisti, kterega ste pričakovali; — tega si kupujte!“ Sleherni lahko vidi, da s poslednjimi besedami klafač preimenitno mesijansko prerokovanje v svoje burke brez strahu in brez spoštovanja meša in najsilniši greši zoper zapoved: „Ne imenuj po nemarnem Božjega imena!“

Tistim, ki se brez premislika ženijo in samo po obrazu valijo, pripoveduje „Kath. K. Ztg.“ to-le resnično dogodbo iz novega Jorka: Nekega vojaka, imé mu je bilo Viljem, so iz službe domú spustili. Perva njegova skerb je bila, da si poiše ženico; prihranil si je bil 700 tolarčkov in té hoče zdaj v miru vživati. Koj drugi dan naleti pri plesu na neko Lojzko, ktera ga s svojim rudečim obrazcem in s sladkim jezičkom kar precej tako preslepi, da sta že drugi dan stala pred svojim pridigarjem, kateri ju zaroči. Neizrečeno vesel je bil Viljem, sej je dobil tako berhke ženico, pa gotovo tudi premožno, — sej je bila vsa preobložena lišpa pa zlatine. (Če je njeno, tega se vé bi se ne bilo spodobilo prašati!) Zaročenca se podasta vsa židane volje v neko malo mestice; tam hočeta preživeti prve zlate zakonske dni. Lojza pa se je Viljemu tako prikupila, da ji je, ko skerbni gospodičiji, vse svoje denarce v varstvo izročil.

Čez tri dni v noč prav vesela počivat gresta; ko se pa drugo jutro Viljem prebudi, najde Lojzino mesto prazno. Kliče — kliče; ženice le ni! Kar najde na mizi ta-le listek:

„Viljem! davi na vse zgodaj sem zapustila to mesto; — kam sem šla, tega ne bodeš zvedel nikdar! Ti si že četerti vojak, s kterim sem bila v zadnjih dveh mescih zaročena; to je moje rokodelstvo. V gostivnici je vse plačano, tudi od tvojih denarjev sem ti pustila še 10 dolarjev, da boš domú mogel! Nikar po meni ne poprašuj, sej mojega pravega imena ne veš. Srečno!

Bivša tvoja žena.“

Kakor okamujen obstoji ko to bere. Lasal in lasal se je, pa kesal svoje lahkomišljenosti, ali prepozno je bilo!

V Trieru na Nemškem je bila 11. t. m. prva seja katoliških družb. Predsedniki so bili izvoljeni: baron Andlav, Reichensberger, in odvetnik Adams. — 1200 katol. veljakov in učenih mož se je bilo sošlo v Trieru do 12. t. m. iz vsih dežel, celo iz Ogerskega, Portugalskega itd. Med njimi so pravdosredniki, katoliški vredniki, predsedniki rokodelskih družb v velikem številu (kaj pa da tudi Kolping, Gruša id.); katoliške študentovske družbe iz devet vseučiliš so poslale lepo število svojih udov itd. Sv. Oče so zboru poslali svoj blagoslov z oserčevanjem k moškemu delu vred. Stolni dekan Götz iz Vireburga je razložil sad lanskega katoliškega zbora, ki se je v njegovem kraju pokazal: Brošurna družba je ustanovljena, in razdelila je že 9 brošur v več kot 30,000 iztisih, katoliške kazine so napravljene po več krajih, kakor tudi gospejska družba sv. Katarine za katoliško vseučiliše. Kdaj bodo Slovanski katoličani imeli take shode?

Katoličani na Badenskem so se pri volitvah za tako imenovane kresijske zборе moško obnesli; volili so čverste, katoliške, konservativne možé in po veliko krajih so imeli večino. Katoličanstvu sovražna vlada in „liberaluhi“ so jih zmodrili, da so skupaj deržali, in kakor koli so jih „freimavrarji“ obdelovali, duhovstvo obrekovali itd., vendar niso mogli nič opraviti, ker ljudje so jih poznali iz njih sadú. Ne le: kdo je domorodec, tudi kdo je katoličan — je treba gledati, kadar se možje volijo, kateri vladam svetvajo, kakonaj nad narodi gospodujejo. —

Pa še en lešnik.

Pred nekimi tedni je znani Veninger v Obernburgu, v nekih ameriškanskih hribih, sveti misijon obnavljal. Vse je skupaj derlo iz nar bolj daljnih krajev, dasiravno je bila nar bolj vroča žetev. Amerikani, kakor tudi marsikteri naši premedenci ali politikarji, niso nikakor in po nobeni ceni premoogli zapopasti, kako premore človek žetev na polji za 1—3 dni odložiti, da drugo vse bolj bogato žetev za večnost v cerkvi opravlja. „Kako vendar kaj tacega morete storiti?“ je vprašal eden Amerikancev katoličana; bil je menda vprašavec eden tistih, kterim je dolar — terdnjak njegov vsezmožni bog. „O.“ ga zaverne vprašavec, „rad dam polovico svojega posestva (grunta), rajši kakor da bi ta misijon zamudil“... Kaj je to: „misijon?“ Veš, ljubi Kranjec, ki med pridigo in naukom na zidu zunaj cerkve kimaš, v ljuškem misijonu so ravno pridige in nauki, pa še po večkrat na dan, tako da je ves ljubi dan obrnjen v poslušanje večnih resnic, molitev, premišljevanje itd. Ameriškanski katoličan je prišel več dni deleč ravno o žetvi, in njemu je za tako dušno žetev več, kot za rumene pšenične snope, več kot za pol „grunta“; ti pa še ob nedeljah med naukom doma v senci ležiš, ali celo v keremi čepiš, kadar je v cerkvi keršanski nauk! —

K met. Povejte to še tistim, ki imajo tudi pridigo ali še celo mašo v pisarnicah ali na lovu.

Pisavec. Ti bodo svoj lešnik dobili o drugi priliki; smejo pa tudi tega lušiti, je za oboje terd zadosti.

Kaj so bili pa našeli na tej duhovni žetvi? Sad misijonov je znan povsod, ker je zelo enak in dela peklú zoper misijone. Uni v Ameriki je pa tudi med drugoverci zbudil piš, in zatem hladno vetje. Nekteri izmed naj bolj čislanih protestanskih gospodarjev so bili sprejeti v katoliško Cerkev, več pa se jih zdaj pripravlja k temu zveličavnemu koraku. Nekteri drugoverci so bili prišli prav od deleč, pa samo iz radovednosti, da bi se prepričali, kako se ločita katoliški misijonar in pa njih „preacher“ (priečer — krivoversk pridigar). In kaj so našli? Rekli so končno: Misijonar je duhoven, ki je s svetimi blagoslovi posvečen in poslan za

sveti nauk, ki se 8—10 dni trudi in poti, v tem času do petdesetkrat pridiga itd. itd. Od tacega poslanja pa, se vé, pri „preacher“-jih ne najdejo duha, tudi še sluha ne. Eden, piše dopisnik iz Obernburg-a v „N. Y. Ktz.“ je bil svoji ubogi čedici taki-le misijon napravil: „Hört Ihr Leute: Won ihr mi nit besser bezolen that, do moch i Morgen mein Schopp wieder uf.“ (Veste kaj, ljubi moji! Če me bolje ne plačate, bom jutri svoje kopita pobral.) Bil je namreč konjski kovač in „preacher“ ob enem.

Nemo svarjenje.

Oh, kak mirna noč je bila,
Jasno bilo vse nebó!
Kjer je zvezdic luč svetila,
Tje je gledalo okó.

In kak milo obračale
Name so se zvezdice,
Kakor da bi me poznale
Daljne mične lučice.

Tudi kakor govorila
Truma zvezdic meni bi:
„Glej nas, duša, da hodila
Pot boš pravo tudi ti!“

„Krepko tekamo že davno
Vselej zvesto isto pot,
Nje deržimo mé se stavno,
Ker ukazal je Gospod.“

Ti pa, revna stvar, si zbiráš
Dan za dnevom stezo zmot,
S tem pa pot si v dom zapiraš,
Ki odperl ga je Gospod!

O kako me to bolelo,
Ko sem gledal na nebó.
Dolgo na uho donelo.
Mi svarjenje je le-tó!

Č.

Duhovske spremembe.

V teržaški škofii. Gosp. Jak. Stariha, fajm. v Šumberški, je postal fajm. v Pičanu. G. Fr. Lazar, duh. pom. v Opertu, je imenovan namestovavec v Šumbergu. Umerl je duhoven g. Fel. Maurus Costanzo, 23. vel. serp. v Izoli. R. I. P.! G. Fr. Zadnikar, duh. pom. v Tomaju, gre začasno v pokoj. Prazne so duhovnije: Šumberg, Vranja, Gerdoselo in Kostanjevo, in pa kuratni kanonik v Novem gradu.

V lavantinski škofii. Za duhovska svetovavca izvoljena sta: g. Mart. Strajnsak, župnik v Zaverči, in g. Ign. Orožen, veliki župnik pri sv. Križu na Slatini. Za ravnatelja in kateketa glavne šole v Celji je postavljen g. Jož. Škerta; in isto službo na glavni šoli v Mariboru prevzame g. Fr. Janežič. — Gosp. Vinc. Kolar je prestavljen v Vitanje, in v št. II pride mesto njega novo posvočeni g. Alojzij Kos za kaplana.

Dobrotni darovi.

Iz Reke je poslalo 8 oseb te-le darove. 1) Za sv. Očeta 6 gl. in 1 tol. za 2 gl. st. dn. s pristavki: Mati: „Ponižno prosim, sv. Oče! sprositi zdravje na duši in na telesu, mir in božji blagoslov meni in celi moji deržini.“ Služna: „Prosimo ponižno, sv. Oče! prosite za odpušanje grehov in milostljivo sodbo meni ubogi grešnici.“ Druge: „Prosimo namestnika Kristusovega za sv. blagoslov, ki naj nas v tem okuženem in žalostnem času čiste obvaruje, nam vero ohrani, da bi naše duhovno okó tako prosti, pa vendar takó visoki nauk Jezusa Kristusa zmiraj jasniše spregledalo, naše serce čedalje bolj v ljubezni raslo, naša volja vedno čistejše se Božji volji podvergla, ter bi krona stanovitnosti ob smertni uri venčala našo glavo. Amen.“ 2) 2 gl. za g. mis. Pirca in 2 gl. za gosp. mis. J. Čebulj-a.

Gosp. mis. Pirca za vezilo. P. n. g. J. P. 10 gl. srebr. v tolarčkih. — Neimenovana dobrotna roka „za misijon g. Pirca“ 12 ces. cekinov in pa 1 križavec za 2 gl. 12 kr. star. den. — G. M. N. iz Zapóg 1 gl. — Iz Loke terdnjaček za 1 gl.

Za pogorelce na Verhu. Neki dobrotnik 1 gl.

Za pogorelce v Spodnjem jezeru v cirčniški fari. Neki dokrotnik 1 gl. — Od dobrotne družine B. 2 gl. — Marija Verbič 1 gl. — G. M. N. iz Zapóg 2. gl. — G. M. B. 2 gl.